

Spis treści

Prolog	11
O czym traktuje rap metafizyczny pt. „Odezwa wariata z Opatowa do reszty szaleńców”	12

SPOTKANIE PIERWSZE

Przemowa, w której okazuje się, iż źródłem prostomyślności jest natura ludzka	17
Postylla	19
1. „Gilotyna” dla etyki	19
2. Czyny ludzkie nie są prawdziwe ani fałszywe – są moralne lub niemoralne	21
3. Etyka zabrania zabraniać dobra	25
4. Etyka nakazuje nakazywać dobro	28
5. Czy możliwa jest etyka „geometryczna”?	32
6. Prostomyślny szlachcic Don Kichote z Manczy w nasz wiek XXI przeniesiony	35
7. Wierność swojemu widzeniu świata	38
8. Rozum i godność, czyli dlaczego wiedza współczesna nie może pretendować do statusu mądrości w sensie etycznym?	41

SPOTKANIE DRUGIE

Przemowa, w której mowa jest o tym, jak człowiek prostomyślny stanął naprzeciw łeczłowieka, który upodobał sobie hołubienie nieprawdy ..	45
Postylla	46
1. Gdy cała sprawa dobra rozgrywa się w sferze ludzkiego intelektu	46
2. Czy istnieje tzw. wewnętrzny „koniec świata”?	48
3. Wybór, który „może” być dokonany, ale który – jeśli decyzja została podjęta – „musi” być zrealizowany	51
4. Co to są wskazówki „cieple”, apelujące do uczuć i poręczenia moralnego?	53
5. O tym, że poręczenie moralne może dać człowiekowi tylko inny człowiek	55
6. Życie – to sytuacja, w której zwycięzca ponosi większe straty niż zwyciężony	58
7. Cechą wartości jest to, że dociera do niej każdy bez wyjątku	60
8. Poręczenie moralne jest pewnością na granicy niepewności	62
9. Tako łże Zarathustra	65

SPOTKANIE TRZECIE

Przemowa, w której stwierdza się, że nakazy prawa naturalnego zachowują swą moc niezależnie od warunków, w których ludzie żyją	69
Postylla	70
1. Czy lepiej jest dać się zabić i nie zabić?	70
2. Bliżej o tym, że norma ogólna jest zimna, a wskazanie konkretne z nią związane – ciepłe	72
3. Akty indywidualne są moralnie bezinteresowne, ale społecznie opłacalne	74
4. Przekłeta logika	76
5. Łęczelowiek z lekceważeniem traktuje historię i nic nie wie o filozofii (oprócz tego, że Diogenes żył w beczce)	79
6. Nowa księga dżungli, czyli obraz świata, w którym wszystko jest zagadką	81
7. Skąd się biorą normy, które nam nakazują, lecz które nas nie przekonują?	83
8. W cieniu mitu Fausta	86

SPOTKANIE CZWARTE

Przemowa, w której chodzi o pokazanie, iż człowiek nie mieści się bez reszty w środowisku biologicznym	89
Postylla	90
1. Dobro jako pogląd, który się „zna”	90
2. Dobro jako przeżycie, które się „ma”	92
3. Katalog wartości prostych	95
4. Historia, która na kwadratowych kołach się toczy	97
5. Świat, który – jako zrealizowany do końca – byłby urojeniem szaleńca	99
6. Próba istnienia, czyli dane, które – nie zrozumiane – pozostają bezużyteczne	101
7. Rachunek nieprawdopodobieństwa filozoficznego	103
8. Wielka gorączka wartości, czyli wybór oparty na tzw. wartości wyższej	105
9. Inność czynu, inne jego „teraz”, inne jego „my”	107
10. Od rękojeści do rękojmi	109
11. Dwie osoby mogą się różnić w przekonaniach co do tego, czy rzecz jest dobra lub zła, lecz nie mogą jej czynić bez zajęcia postawy	111
12. Czy istnieje miłość społeczna?	113
13. Dobro w pejzażu współczesnego świata	115

SPOTKANIE PIĄTE

Przemowa, w której pokazuje się, jak istotną rolę w życiu człowieka odgrywa przekroczenie sytuacji, w ramach której „dobrze” – znaczy więcej, „lepiej” – znaczy skuteczniej, „przekonująco” – znaczy silniej	119
Postylla	121
1. Papierowe miecze i tekturowe tarcze	121
2. Bez ścisłości naukowej	123
3. Chcieć więcej, niż można chcieć, czy chcieć w sam raz?	125
4. Akceptacja wartości czy zaufanie do rozstrzygnięć nauki?	128
5. Dlaczego nie pociąga nas świat bez naszego w nim współdziałania?	131
6. W labiryncie postaw ludzkich	133
7. Premedytacje do pierwszej filozofii czynu	136

8. Człowiek jako twór historii i technika jako twór wyobraźni	138
9. Pięćdziesiąt córek Danaosa	140
10. Fałszywa świadomość humanistyczna	143
11. O tym, że ludzie niezgodni co do tego, co sądzą, mogą być zgodni co do tego, co czują	145
12. Z czystej mąki życia	148

SPOTKANIE SZÓSTE

Przemowa, w której dochodzi się do wniosku, że dyrektywa etyki nakazująca poręczenie moralne wartości powinna przyczyniać się do indywidualizacji szczęścia	151
Postylla	152
1. Etyka wskazuje człowiekowi, co jest wartością, ale tylko on sam może zdecydować, co jest nią najbardziej	152
2. Etyka prostomyślności jako odrzucenie „miarki” własnej w osądzie stanów innych ..	154
3. Etyka chrześcijańska: maksymalizacja szczęścia jednostki (osoby)	156
4. Etyka niezależna: minimalizacja nieszczęść	159
5. Etyka prostomyślności: indywidualizacja szczęścia	161
6. Dlaczego drobne przyjemności ludzie oceniają wyżej od tzw. wartości wielkich? ...	163
7. O tzw. wartościowaniu „na przekór”	166

SPOTKANIE SIÓDME

Przemowa, w której mowa jest o tym, że sumienie jest zwierciadłem, w którym przeglądamy się wprawdzie sami, ale to, jakimi siebie mamy widzieć, podyktowane jest przez życzenia innych	169
Postylla	170
1. O tym, że żaden człowiek nie może się oprzeć na innym rozumieniu cnoty niż to, które stanowi kryterium dla jego własnych czynów	170
2. Zło polega na uchybieniu normie prostomyślności	173
3. O tym, że czyn nie może być zły dla jednego, a dobry dla drugiego, gdy chodzi o jego ocenę moralną	175
4. Sugestia moralna, czyli sumienie jako poręczenie moralne wyboru	178

SPOTKANIE ÓSME

Przemowa, w której wysuwa się na czoło problem sensu, bez którego wszelka celowość jest pusta	181
Postylla	183
1. Sumienie jako odrzucenie „imperatywu technicznego”	183
2. Poręczenie moralne jest przede wszystkim zaufaniem do intencji	185
3. O tym, że zasady zaufania są ogólne, lecz ich obiekty – indywidualne	188
4. O tym, że jednostka nie jest w stanie zrozumieć wartości, jeśli nie porówna swego punktu widzenia z punktem widzenia innych	190
5. Lęk jako uśmiech ludzkiej godności	192
6. Problemy, dla których nie ma innych rozwiązań, jak tylko ludzkie	194
7. O tym, że umieszczenie etyki w czasie teraźniejszym decyduje o jej normatywnej przydatności	196

8. Dlaczego cywilizacja, która pozostała nadal jak najbardziej celowa, pozbawia człowieka przeżycia celu?	198
9. Czy maszyny, które dostarczą nam rozwiązań, udzielą nam poręczenia moralnego ich trafności?	200
10. Studium płaskich miar rozsądku	202
11. Wizja stanu doskonale obojętnego	204

SPOTKANIE DZIEWIĄTE

Przemowa, w której dochodzi się do wniosku, że wobec zła w świecie możemy postawić tylko pytanie „dlaczego?”, ale nie jesteśmy i nie będziemy w stanie udzielić odpowiedzi w rodzaju „dlatego”	207
Postylla	209
1. O tym, że stare prawdy potrzebują nowego krzyku	209
2. U wrót zła, o którym czym jest, nie wiemy, ale którego takim, jakim jest, doświadczamy	211
3. Czy człowiek współczesny zmienił swoją tożsamość przez to, że zmienił rodzaj pamięci?	213
4. O tym, że prawdziwa wolność człowieka – to wolność w sprawach drobnych, w tych bowiem sprawach, które dotyczą rzeczy wielkich, posiada on już zobowiązania moralne ..	215
5. Czy wówczas, kiedy poszukujemy prawdy, jej pojęcie staje się przez to bliższe pojęciu Dobra?	217
6. O tym, że doznana klęska zamyka perspektywę możliwego sukcesu, a światopogląd, który przyświecał wizji życia z sukcesem, staje się w gruncie rzeczy niepotrzebny ..	219
7. Akademia prostomyślności, czyli o koniecznym następstwie stanów powodzenia i klęski w życiu człowieka	220
8. Światopogląd jako garderoba duszy	223
9. O tym, że właściwy każdemu z nas inny rodzaj wrażliwości prowadzi do odmiennego sposobu przeżywania świata	225
10. Rozpoznanie mitologii, czyli między gotowością „bycia do” a gotowością „bycia dla” ..	226
11. Mroczny refleks pesymizmu, czyli kim są ignoranci w pewnej dziedzinie, a wykształceni w innej?	228
12. O tym, że wybieramy między światopoglądami nie ze względu na ich prawdziwość, którą okazują nam ich twórcy, ale ze względu na ich słuszność, którą przypisujemy im sami	230
13. O tym, że utopia przyszłości jest zawsze odbiciem tego, czym żyje ludzkość dnia dzisiejszego	232

SPOTKANIE DZIESIĄTE

Przemowa, w której można się przekonać, że utopijny świat, którego kontury wytycza człowiek pod jakiś cel, jest formą mimo wszystko ukrycia niechęci do swojej terażniejszości	235
Postylla	237
1. W pętli trwania, czyli projekcja chcień – na niczyje pole przyszłości	237
2. Własnego serca nie zjadać	239
3. O tym, jak prostomyślność moralna, która z tej racji, że posiada ścisły związek z uznawanymi wartościami, sama podlega ochronie	241

4. Na czym polega poręczenie moralne wartości, którym jednostka chciałaby pozostać wierna, ale wobec których sama nie może się odnaleźć?	243
5. Tam, gdzie królem jest uczucie wstydu, zakłopotania i udręki	245
6. Między życiem „w” i życiem „z”	247
7. Świat z ukrytej kamery	249

SPOTKANIE JEDENASTE

Przemowa, w której mamy do czynienia z wkraczaniem symboli słownych w system moralny, przez co pojawia się możliwość zastąpienia prostomyślności moralnej, jako faktu psychicznego, prostomyślnością intelektualną – faktem słownym	251
Postylla	253
1. Czy istnieje <i>imperium humanum</i> ?	253
2. Etyka na rozstajach dróg	255
3. Ballada o nie istniejących światach, czyli świat masek, których rysy gwarantują szybką identyfikację, ale tożsamości osoby ujawnić nie mogą	257
4. Owoc, który spadł do rąk, ale spadł nie z drzewa życia	258
5. Prawo do indywidualnej prostomyślności	261
6. Jak dostać się na miejsce startu?	262

SPOTKANIE DWUNASTE

Przemowa, w której okazuje się, że poręczenie moralne wartości byłoby bezprzedmiotowe, gdyby jego zwornikiem (między jednostką i społeczeństwem) nie była odpowiedzialność, skłaniająca człowieka do zajęcia określonej postawy	265
Postylla	267
1. Ręcz za kogoś, a nieszczęście pewne	267
2. Wokół wartości prostomyślnych i wbrew wartościom manipulowanym	269
3. Jak sprawić, by dzielenie na części nie zdegenerowało samej idei celu?	271
4. O tym, że prostomyślność wiąże się z taką własnością przedmiotu, która wymusza uznanie sądu za prawdziwy bez obawy błędzenia	273
5. Wolność – rzecz prosta i pospolita	275
6. Czy istnieje związek odpowiedzialności z poręczeniem moralnym?	277
7. O tym, że nie jesteśmy zdeterminowani – przynajmniej do chcenia tego właśnie, a nie innego przedmiotu	278
8. O tym, że ciąg zdarzeń przyczynowo-skutkowych, jeśli nawet zachodzi, to biegnie on jakby obok nas, ponieważ nie podlega utrwaleniu w naszej psychice	280
9. Poręczenie moralne i „niewolność woli”	282
10. Etyka bez etyki, czyli na czym polega wolność czynu, który wyrasta ponad swego sprawcę?	284
11. Powrót do punktu wyjścia, czyli wiara w historię, której nikt nie widział	286
12. Zmierzch morału, czyli wolność poza godnością	288
13. „Teraz” i „długie trwanie” historii	290
14. Świat niemodnie terażniejszy, czyli o tym, co jest po drugiej stronie dekalogu i historii?	292
Epilog (do reszty zdrowych)	295